

04
1969

ALEXANDRE GALÍ

han servit de base a les meves últimes publicacions. He procurat donar-los un to que no ha estat comprès i molt menys seguit. He volgut situar-me en el pla dels grans problemes que en podríem dir internacionals i defugir expressament els del nostre petit món, amb el fi que hom pugui veure que la vida catalana es mou i parla i té punts de vista propis en funció de la vida de tot el món.

OBRES D'ALEXANDRE GALÍ

La meua producció literària dels primers temps es troba a les revistes "La Sombra" i "Ciutat de Terrassa", i a partir del 1915 a les revistes "Quaderns d'Estudi" (a voltes sota el pseudònim Flight), "Butlletí dels Mestres", anònima en molta part, entre els editorials i Butlletí de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; esporàdicament a les revistes "Críticón", "Ciència", "La Revista" i "Revista de Catalunya". La llista d'obres és la següent:

- 1928. *L'ensenyament de l'Ortografia als infants*. Editorial Mentora.
- 1928. *La Mesura Objectiva del Treball Escolar*. Edició privada. El 1931 va ésser traduïda al castellà per la casa Aguilar.
- 1928. *Annals dels Cursos Tècnics de Pedagogia*. 1.ª fascicle tot sencer obra meua. Extret de la revista "Ciència".
- 1931. *Per la llengua i per l'escola*. Publicacions de "La Revista".
- 1931. *Lliçons de Llenguatge*, 1.ª i 2.ª part. Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.
- 1931. *Llibre del Mestre de les Lliçons de Llenguatge*. — Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.
- 1932. *Activitat i Llibertat en Educació*, en col·laboració amb Josefa Herrera de Galí. — Primer volum d'una Biblioteca Pedagògica en projecte.
- 1935. *Introducció a la Gramàtica*. Vol. I. La frase. La proposició. — Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Crec que puc esmentar entre els meus treballs de Llenguatge l'assaig *L'alliberament de la frase*, publicat a la *Miscel·lània Fabra*.

- 1954. *El Col·legi de la bona vida*. Vol. 141 de la Biblioteca Selecta, Casa del Llibre.
- 1954. *Rafael d'Amat, Baró de Maldà*. Premi Aedos 1953. — Editorial Aedos.
- 1964. *Una hipotètica revolta d'uns mestres hipotètics*. Editorial Proa, Perpinyà.
- 1967. *Mirades al món actual*. Primera sèrie de vuit assaigs. — Editorial Arc.

Servo inèdits: l'original de *La història de les institucions de cultura del 1900 al 1936*, ja esmentada, vint-i-cinc carpetes amb un total de més de 13.000 quartilles, i el de l'estudi preliminar de l'art del segle XVII, que ompliria un llibre d'unes 500 pàgines, subvencionats tots dos originals pel Patronat Minerva. I a part alguns altres originals d'obres o d'assaigs escrits pel meu compte.

¹⁹⁶⁹
El dia 29 de maig, a Barcelona, moria inesperadament Alexandre Galí, encara en plena possessió de les facultats que havien fet d'ell un il·lustre pedagog i historiador de la cultura. El seu llegat mereix una anàlisi que no fóra gens escaient d'improvisar. Com a recordatori d'urgència de la seva desaparició, ens sembla oportú de publicar el curriculum vitae — amb un apèndix bibliogràfic — que ell mateix redactà recentment, en ocasió del seu ingrés a l'Institut d'Estudis Catalans.

Fins als catorze anys vaig ésser deixeble del meu oncle Bartomeu Galí i del seu cunyat Pompeu Fabra. La situació de la família em va obligar a treballar per a contribuir a dur el pa a casa. D'altra banda, els estudis oficials no em temptaven. Als 23 anys em va temptar l'Escola de Mestres de Joan Bardina. M'hi vaig presentar l'estiu de 1909 perquè m'acceptés com a alumne. Vam tenir una petita conversa i em va proposar d'entrar a l'escola, no com a alumne sinó com a professor de Gramàtica i Literatura castellanès, i ho vaig acceptar. Aquesta va ésser la meua entrada a l'ensenyament. Aquell any, per desgràcia, va ésser l'últim de l'Escola de Mestres, i en acabar el curs vaig acceptar d'anar a Terrassa per muntar una escola de Patronat que va ésser l'Escola Vallparadís. Durant l'any 1913, Prat de la Riba va visitar la meua escola i em va proposar d'entrar com a funcionari al Consell d'Investigació Pedagògica acabat de crear. Hi vaig entrar l'any 1915 com a oficial de Secretaria i amb l'encàrrec de portar la segona Escola d'Estiu. L'any 1916 el Consell reformat va prendre el nom de Consell de Pedagogia i me'n fou confiada la Secretaria, càrrec que vaig exercir durant vuit anys, o sigui fins al començament de la dictadura de Primo de Rivera. Amb el càrrec s'hi van acumular moltes tasques: la direcció de l'Escola d'Estiu, la Secretaria i Direcció delegada dels Estudis Normals de la Mancomunitat l'any 1920, la Secretaria del Patronat de l'Escola Industrial, a la qual cap a l'any 1917 es va afegir l'Administració General de tota la Universitat Industrial per a donar conjunt a les nombroses escoles que hom hi havia anat creant; l'any 1922 la Direcció de l'Escola Montessori, de la Mancomunitat (que vaig batejar d'Escola Graduada de la Mancomunitat), en substitució de la doctressa i d'Eladi Homs. Gràcies a l'acumulació d'aquesta última Direcció, quan la dictadura va amenaçar de mort l'escola vaig poder convèncer els pares dels alumnes per a crear com a institució privada, amb tot el professorat i uns cent vint alumnes, l'Escola Blanquerna, que va funcionar a primers d'octubre del 1924. La Secretaria comportava el règim administratiu de les publicacions del Consell, entre ells la col·lecció «Minerva», la revista «Quaderns d'Estudi» i la Direcció del «Butlletí dels Mestres» que jo vaig crear.

Com hom pot suposar, aquestes acumulacions de treball no comportaven acumulacions de sou. La Mancomunitat no era prou rica per a aquests luxes.

Durant la meua Secretaria solament vaig fer una sortida a l'estranger: l'any 1922 vaig assistir com a alumne al curs d'estiu que l'Institut de Ciències de l'Educació de Ginebra va donar a Thonon, i en la mateixa ocasió vaig assistir també al Congrés d'Educació Moral que se celebrà a Ginebra, i vaig intervenir en una ponència que va presentar el cèlebre pedagog moralista F. W. Foerster. En canvi, alliberat de la Secretaria l'any 1924, vaig presentar una comunicació al Congrés que va celebrar a Lió l'organització francesa La

Nouvelle Education, sobre l'assaig realitzat a l'Escola Graduada de teatre d'infants a base d'obres redactades pels nols i per les noies, que s'encarregaven, a més, de la presentació i de l'execució. L'Escola Blanquerna, que va durar fins a l'any de l'entrada dels nacionals a Barcelona respectada per tothom, va ésser camp d'experimentació pedagògica i font de les meves obres, entre elles la **Mesura objectiva del treball escolar**. Va coincidir aquesta acció amb el nomenament de President de la Comissió Tècnica de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana l'any 1922, càrrec del qual no he estat mai desposseït. Degut a aquesta coincidència i comptant amb la col·laboració de la Comissió Editorial de la mateixa Associació, presidida per Pompeu Fabra, vaig poder dignificar l'edició dels llibres escolars amb textos encara avui d'una qualitat pedagògica i d'una presentació no superades. Durant l'època de Blanquerna, junt amb altres reformes pedagògiques, vaig escometre els problemes de bilingüisme, i del 2 al 5 d'abril de 1928 vaig defensar la ponència «Com es pot mesurar la influència del bilingüisme», al Congrés Internacional celebrat a la ciutat de Luxemburg. Al mateix Congrés hom va constituir una Comissió Internacional de bilingüisme, de la qual vaig formar part com a representant de Catalunya. Dins la campanya sobre el bilingüisme, l'any 1932 vaig presentar dues comunicacions al Congrés Internacional de **L'Education Nouvelle** a Niça, i el juliol del 1936 vaig donar tres conferències al curs d'estiu de Sant Sebastià. Mentrestant, vaig organitzar a Barcelona uns «Cursos Tècnics de Pedagogia» afiliats a l'Institut de Ciències de l'Educació de Ginebra, que van funcionar fins a l'any 1931, primer a l'Ateneu Politechnicum i després, represa l'antiga Diputació amb la caiguda de Primo de Rivera, i amb el nom de Seminari de Pedagogia de la Diputació de Barcelona, als locals del Consell Informatiu de Pedagogia, del qual vaig ésser nomenat Secretari Tècnic. En ésser constituït el Consell de Cultura de la Generalitat de Catalunya vaig ésser-ne nomenat Secretari General, càrrec que vaig exercir sense deixar l'Escola Blanquerna. L'any 1932, en ésser constituïda l'Escola Normal de la Generalitat, en vaig ésser nomenat Professor Complementari, i vaig ocupar a la dita escola algunes de les classes tècniques més importants en què jo m'havia especialitzat. Després del juliol del 1936, desarticulat el Consell de Cultura pels Consellers revolucionaris, hom em va deixar únicament el Negociat de la llengua catalana; una de les tasques cabdals va ésser l'actuació del Tribunal de Català, del qual vaig ésser membre. Aleshores hom va crear la càtedra de «Metodologia de l'ensenyament del Llenguatge», que vaig professar a la Universitat de Barcelona paral·lelament a la càtedra de Pompeu Fabra. En tornar de l'exili el novembre de 1943, suprimida l'Escola Blanquerna, vaig trobar tancades per a mi totes les portes de l'ensenyament i vaig iniciar la meua carrera editorial i d'historiador. Tenia 57 anys. En el camp editorial, el meu primer treball va ésser la il·lustració gràfica i històrica del conegut diccionari llatí de la casa Spes (avui Bibliograf), i el segon la direcció anònima, amb Pau Romeva, de la primera edició del **Diccionario general ilustrado de la lengua española, VOX**, de la mateixa casa editorial. Publicades aquestes obres, i per consell del Sr. Fèlix Millet, vaig començar la meua tasca d'historiador escrivint l'obra **Instituciones de cultura i moviment artístic, científic i literari de Catalunya del 1900 al 1936**, o sigui la història del moviment cultural de Catalunya entre aquestes dues dates, obra avui inèdita, que em va subvencionar el Patronat Minerva. Hi vaig treballar cinc anys seguits sense fer més, i la seva publicació el dia que sigui possible comportaria uns deu volums de quatre a cinc-cents planes. Acabada aquesta obra em vaig engrescar amb el segle XVIII. En vaig estudiar l'aspecte literari, el més fàcil, a base dels dos volums que vaig publicar sobre el baró de Maldà; vaig escometre l'aspecte artístic, però de seguida vaig veure que calia agafar les coses de molt al començament per a donar algun sentit a l'enfonsada del nostre art a partir de Jaume Huguet. Vaig començar aquest estudi, sempre subvencionat pel dit Patronat Minerva, i, amb tots els problemes arduos que presenta, en vaig escriure prou fulls holandesos per a constituir almenys un

volum considerable. Però en voler escometre els altres aspectes de la dita centúria, per exemple l'economia, vaig veure que es tractava d'un treball que calia escometre tant en les seves bases profundes que jo no el podria dur a terme. Tenia ja 67 anys, i aquell era en realitat el treball que amb tant d'èxit ha dut a terme Pierre Vilar a còpia d'anys i amb molta més preparació que jo. Va ésser aleshores que, renunciant la subvenció del Patronat, vaig acceptar l'encàrrec que em va fer la casa Aymà per a dirigir anònimament amb Edmon Vallès una Enciclopèdia espanyola de tres volums, que l'any 1958 va publicar la casa Spes amb el nom de **Diccionario Enciclopédico Compendiado, VOX**. D'aleshores ençà, m'he encarregat jo sol de la publicació de les altres edicions enciclopèdiques dins la casa Spes (avui Bibliograf), i actualment, després de la publicació d'una Enciclopèdia mitjana, dirigeixo la refosa total de l'Enciclopèdia de tres volums i la composició, amb punts de vista inèdits, d'una Enciclopèdia Pre-Universitària d'un sol volum.

Cal ara parlar de la meua tasca pedagògica del temps que va de la tornada de l'exili, l'any 1943, a la data actual. En realitat no va començar fins cap a l'any 1955 i d'una manera necessàriament marginal, no tan sols per la impossibilitat d'ensenyar, sinó també per la manca de temps degut a l'absorció de les tasques no pedagògiques amb què m'he hagut de guanyar la vida. A partir del 1955 la meua acció pedagògica ha estat essencialment passiva, però no sense prendre també, quan ha convingut, iniciatives actives. Ha estat passiva perquè en gran part no he fet intervencions pedagògiques que no m'hagin estat demanades. He tingut despatx obert de 8 a 9 del vespre a casa meua i he atès tots els qui m'han volgut portar els seus problemes, que han estat molts. En aquest pla d'actuació he estat sol·licitat per a contribuir a la creació i organització de bon nombre d'escoles, entre elles, les més notables, Talitha, Costa i Llobera, Sant Gregori, Santa Anna, Proa, Sant Ildefons — a Cornellà — (hi vaig fer conferències setmanals al personal durant un curs sencer), Mowgli — a Igualada — i d'altres. He col·laborat molt directament a la renovació del Parvulari Lys i he estimulat també en forma molt activa la institució Paidià, inèdita a Barcelona, creació d'una mestra excepcional, Empar Buïra. Sempre que hom m'ha demanat, no he deixat mai de donar conferències particulars als mateixos locals de cada una d'elles, i a la vegada no he deixat mai de donar-ne a Barcelona o fora de Barcelona. He d'esmentar d'una manera especial les donades alguns anys seguits a l'Escola d'Assistència Social i les donades els últims temps a Lleida i a Solsona, i també he d'esmentar la meua íntima col·laboració amb Marta Mata a partir de l'any 1955.

La meua acció pedagògica per iniciativa personal és més reduïda, però crec que té la seva importància. En primer lloc he d'esmentar que del 1959 fins al 1963 he celebrat a casa meua, de 8 a 9 del vespre, sengles cursos de pedagogia oberts a tothom, i especialment al professorat de les escoles que hom anava creant, i sempre sobre temes concrets; en servo els guions i penso donar-los forma un dia o altre.

En el curs d'aquestes sessions jo he estat un dels primers a fer conèixer les màquines d'estudiar, i, així com trenta-cinc anys enrera vaig iniciar l'aplicació de la lingüística moderna en l'ensenyament del Llenguatge i la Gramàtica, l'any 1965 vaig ésser el primer a fer conèixer als mestres la possibilitat d'aplicar l'aritmètica de **conjunts** a l'ensenyament primari, iniciativa que ha estat represa sobretot pel grup de l'Escola Sensat, així com en sessions privades havia posat en relleu la importància de la **Topologia** per a renovar a fons l'ensenyament de la Geometria, renovació que hom encara no ha encetat.

Però del 1963 ençà la meua actuació pedagògica més intencionada ha estat la lluita contra la formació de masses excitant a l'alliberament i l'exaltació de la personalitat, no pas a base d'una llibertat atomitzadora i disgregadora, sinó d'una llibertat creadora i estructuradora, que és la que correspon a l'home adult. Alguns elements d'aquesta campanya